

נגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פֿרשֶׁת צו

הפטרה: וערבה לה'

שבת הגדול

יב' ניסן תשע"ז

פרשת הנשיאים יב' - לא אומרים צדקתך

ברכת הלבנה

במוסף של חג הפסח - מוריד הטל

צאת השבת ר"ת 20:22

גיליון 430

יציאת השבת:

19:42

ירושלים: 19:41

כניסת השבת:

18:32

ירושלים: 18:27

שֶׁבֶת הַגְּדוֹל!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

השבת הקרובה, שבת שלפני פסח, נקראת שבת הגדול! מה הטעם? בעל הטורים כתב, כיון שכאשר יצאו ישראל ממצרים י' בניסן חל בשבת, אז נצטוו לקחת ששה לקורבן פסח, ושה היה אלוהי המצרים, ואף על פי כן לא עשו המצרים כל רע לעם ישראל ועל שם הנס הזה נקרא שבת הגדול. יש הסוברים, כיון שבשבת זו דורש הרב, שהוא הגדול, בענייני הפסח, או שדרשתו מתארכת וגדולה מהרגיל, בגלל ענייני הפסח המרובים, נקראת שבת הגדול.

רבי שלמה קלוגר כותב, טען כי שבת זו נקראת כך כדי להדגיש את מעלתה של השבת על פני יום טוב של פסח הקרוב, הנקרא שבת, על פי פרשנות חז"ל לפסוק "ממחרת השבת". ויש הקושרים זאת לדברי הנביא מלאכי בסיום ההפטרה, (מלאכי פרק ג, מג): הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהָשִׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם".

נראה לחבר בין הטעמים ולומר, כי אכן היה נס גדול ביציאת מצרים. הנס היה העובדה שעם ישראל שעד אותה עת היו עבדים למצריים, לקחו ששה ולא חששו מתגובת המצרים. זה מראה את הכוח הפנימי של עם ישראל, פעמים שצריך את הגדול, הרב, שיעזור את הציבור על הכוח הגלום בו. הדבר מוכיח שכמו בימים ההם כך בזמן הזה, נוכל לקיים את מצוות ה', ובוה לקרב את הגאולה ואת בואו של המבשר, אליהו הנביא, לְפָנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל, במהרה בימנו אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

ליל הסדר ומצוותיו

ליל הסדר הוא לילה עטור הוד, "ליל שימורים הוא הלילה הזה" – לילה המשומר מן המזיקים. בלילה בו מסיבים כל בני הבית יחדיו ישנו סדר וישנה מטרה, אשר באים לידי ביטוי, במצוות הסדר ומנהגיו.

מצווה לספר ביציאת מצרים

מצוות עשה של תורה לספר בנסים ובנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמישה עשר בניסן, שנאמר "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", כמו שנאמר "זכור את יום השבת". ומניין שבליל חמישה עשר? תלמוד לומר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה" – בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואף על פי שאין לו בן.

אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים, וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו – הרי זה משובח. מצווה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו, שנאמר "והגדת לבנך". לפי דעתו של בן – אביו מלמדו. כיצד? אם היה קטן או טיפש – אומר לו: 'בני, כולנו היינו עבדים, כמו שפחה זו או כמו עבד זה, במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות'. ואם היה הבן גדול וחכם – מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבנו, הכול לפי דעתו של בן.

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה, כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?" עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע, כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו, וחוטפים מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן – אשתו שואלת. אין לו אשה – שואלים זה את זה "מה נשתנה הלילה הזה", ואפילו היו כולם חכמים. היה לבדו – שואל לעצמו "מה נשתנה הלילה הזה".

וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח. כיצד? מתחיל ומספר שבתחילה – בימי תרח ומלפניו – היו אבותינו כופרים וטועים אחר ההבל, ורודפים אחר עבודת אלילים.

ומסיים בדת האמת – שקירבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקירבנו לייחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו – הרי זה משובח.

פסח מצה ומרור

כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו בליל חמישה עשר, לא יצא ידי חובתו. ואלו הם: פסח, מצה ומרור. "פסח" – על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר "ואמרתם זבח פסח הוא לה'" וגו'. "מרור" – על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. "מצה" – על שם שנגאלו. ודברים אלו כולם נקראים "הגדה".

אנו יצאנו ממצרים

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר "ואותנו הוציא משם" וגו'. ועל דבר זה ציווה הקב"ה בתורה, "זכרת כי עבד היית" – כלומר: כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

לפיקך, כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות כשהוא מיסב דרך חירות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים - חייב לשתות בלילה הזה ארבע כוסות של יין. אין פוחתים לו מהן, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבע כוסות. שיעור כל כוס - רביעית.

הסיבה

אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. אישה אינה צריכה הסיבה, ואם אישה חשובה היא - צריכה הסיבה. ובן אצל אביו והשמש בפני רבו - צריכים הסיבה. אבל תלמיד בפני רבו אינו מיסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסיבת ימין אינה הסיבה, וכן המיסב על עורפו או על פניו אין זו הסיבה. ואימתי צריכים הסיבה? בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות אלו. ושאר אכילתו ושתייתו - אם היסב - הרי זה משובח, ואם לאו - אינו צריך.

ארבע כוסות

ארבע כוסות אלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתייה ערבה, הכול לפי היין ולפי דעת השותה. ולא יפחת בארבעתן מרביעית יין חי. שתה ארבע כוסות אלו מיין שאינו מזוג - יצא ידי ארבע כוסות ולא יצא ידי חירות. שתה ארבע כוסות מזוגות בבת אחת - ידי חירות יצא, ידי ארבע כוסות לא יצא. ואם שתה רוב מכל כוס - יצא.

כל כוס וכוס מארבע כוסות הללו מברך עליה ברכה בפני עצמה. כוס ראשונה - אומר עליה קידוש היום. כוס שנייה - קורא עליה את ההגדה. כוס שלישית - מברך עליה ברכת המזון. כוס רביעית - גומר עליה את ההלל ומברך עליה ברכת השיר (יהללך ה' כל מעשיו). ובין הכוסות האלו, אם רצה לשתות - שותה; בין שלישית לרביעית אינו שותה.

חרוסת ומרור

החרוסת מצווה מדברי סופרים, זכר לטיט שהיו עובדים בו במצרים. וכיצד עושים אותה? לוקחים תמרים או גרוגרות (תאנים מיובשות) או צימוקים וכיוצא בהם, ודורסים (מורסקים) אותם ונותנים לתוכם חומץ, ומתבלים אותם בתבלין כמו טיט בתבן, ומניחים אותה על השולחן בליל הפסח.

אכילת מרור אינה מצווה מן התורה בפני עצמה אלא היא תלויה באכילת הפסח, שמצוות עשה אחת לאכול בשר הפסח על מצה ומרורים. ומדברי סופרים לאכול המרור לבדו בליל זה אפילו אם אין שם קרבן פסח.

מרורים האמורים בתורה הם החזרת והעולשין והתמכא והחרחבינא והמרור. כל אחד מחמשת מיני ירק אלו נקרא "מרור", ואם אכל מאחד מהם או מחמשתם כזית - יצא, והוא שיהיו לחים. ויוצאים בקלח שלהם אפילו יבש. ואם שלקם או כבשם או בישלם - אין יוצאים בהם.

מה נשתנה הלילה הזה?

הבן שואל: ואומר הקורא: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, והלילה הזה שתי פעמים; שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, והלילה הזה כולו מצה; שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל, והלילה הזה כולו צלי; שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, והלילה הזה מרורים; שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין, והלילה הזה כולנו מסובין". השאלות באות לעורר אותנו לספר ביציאת מצרים, נתכונן ונדע.

הלכות בדיקת חמץ

בלילה שלפני ערב פסח בודקין את החמץ. וחייבין לבדוק מיד בתחילת הלילה. ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה: אין בודקין אלא בנר של שעווה יחיד. ולא בנר קלוע משום דהוי כאבוקה. בודק כל החדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, אפילו המרתפים והעליות והחנויות, כל שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ צריכין לבדוק. וכן צריכין לבדוק כל הכלים שמחזיקים בהם חמץ. וקודם הבדיקה ינקו היטב את כל המקומות מכל חמץ כדי שיהא קל לבדוק: צריכין לבדוק בכל המקומות בחורין ובסדקין כל מה שאפשר. וגם הכיסים שבבגדים שלפעמים נותנים בהם חמץ, צריכין בדיקה. וינערם היטב למחרת בשעת הביעור: קודם שמתחיל לבדוק יברך בכונה ובשמחה "על ביעור חמץ", ויתחיל לבדוק היטב:

ברוך אתה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חָמֵץ:

ואע"פ שעתה עדיין אינו מבערו, מכל מקום מברך על ביעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הביעור לחמץ שאינו ידוע לו. ולא יפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה. וטוב שלא יפסיק עד גמור כל הבדיקה אלא במה שהוא מעניין הבדיקה. ויכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת: יש נוהגין שקודם הבדיקה מניחין פתיתי לחם במקומות שימצאם הבודק כי חוששין שמא לא ימצא כלום ותהא ברכה לבטלה. אחר הבדיקה יבטל החמץ, והוא מצות עשה דרבנן. וצריך להבין את עניין הביטול, שהוא מפקיר את כל החמץ שברשותו שלא ראהו. ומלת "חמירא" כוללת חמץ ושאר: ואחר כך יאמר בקול שלוש פעמים:

כָּל חֲמִירָא דְאִיכָא בְּרִשּׁוֹתֵי. דְּלֹא חֲזִיתִיהּ וְדְלֹא בִיעַרְתִּיהּ, לְבָטֵל וְלִהְיוֹ [בפעם השלישית נכון להוסיף: הַפָּקֵר] כְּעַפְרָא דְאַרְעָא: ופירושו בלשון הקודש: כָּל חָמֵץ וּשְׂאֵר שֵׁישׁ בְּרִשּׁוֹתֵי, שְׂלֵא רְאִיתִי וְשְׂלֵא בִיעַרְתִּי, יִתְבַטֵּל וְיִהְיֶה [הַפָּקֵר] כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

יהי רצון שזוכה לבער את החמץ שבקרבו

סוף זמן אכילת חמץ: 10:05

סוף זמן ביעור חמץ: 11:22

סוף זמן אכילת אפיקומן: 00:40

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפאת: אברהם ולאה ציטרון. ה"ה יצחק שושן. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיה. אלגרה בת ג'אן. מוזל בת עטלה. אברהם בן רחל. הראל בן אביגיל. יהודה גלר. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. **להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם:** אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. **לעילוי נשמות הנערים:** אייל יפרח הי"ד, גיל-עד שעאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד. ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הי"ד. **לעילוי נשמות:** הגו"ע יוסף זצוק"ל. הגו"מ אלדד זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. הרב שלמה צוקר. רבי יעקב שושן. זשה זשה. בריה סופן. יצחק עמירם. נחיר סוזן. סופר נשרם. נחיר. שמוען. נעירה לוי. אסתר בת תורא. אסתר חדר. חנה יצחק. דיה פנטק. הרב אברהם צוקרמן. מרדכי ומשה מורד. אליהו בת פרידה. תורה זיסון. ישראל אברהם סקן. אסתר בת זוהרה. אסתר ועבר סוזן. ישראל בן שושנה. יצחק בן מל מורד. חבי צעדי. מרים ועטנ. עזיה עמס. יצחק ועמרים אטיאם. נסים בן דוד. יצחק ולאה אסטרנו. חת יעקב. חנה ורחל לוי. אליהו מייט. נעירה בת מנחם. יצחק ושמחה אילון. ראובן אלון בן נוסה. סולקה שושן. לאהיה מרד. זוהרה בת חנה. עליזה סקן. ר' דודים אוחנס. לוי יצחק אמרד. אורן מעלים. שרה אולאל. נעים משה. ישראל בן נגדה. דוד תגוב. דוד גוסברג. יואל חללי. עמוס דמרי. רבי דוד הכהן. יוסב ועקמן. עישה דוד. חותי אטל. סמנשוב משה יהודה. אליאור קרושים ז"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדרו, שושנה רוזה, רפאל פריצ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה